

**Περίληψεις Ομιλιών, Ημερίδα από την πόλη του Πλάτωνα στην κοσμόπολη της
Ευρωπαϊκής Ένωσης»
2/10/2014**

Χρήστος Κ. Ευαγγελίου, Καθηγητής Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Τάουσον, ΗΠΑ

«Αριστοτελική Κριτική στην Πλατωνική Πολιτεία»

Σε όλα τα μεγάλα έργα του Αριστοτέλη υπάρχουν αναφορές στους πλατωνικούς διαλόγους και κριτικά σχόλια στις απόψεις του Πλάτωνα για διάφορα θέματα θεωρητικού και πρακτικού ενδιαφέροντος. Αποτελούσε σημαντικό μέρος της ερευνητικής μεθόδου του Αριστοτέλη να αξιολογεί κριτικά τις θεωρίες των προγενεστέρων του σε κάποιο ζήτημα, προκειμένου να καθορίσει τι είχε ειπωθεί καλώς και τι πιθανώς χρειαζόταν βελτίωση.

Από αυτή την άποψη, τα Πολιτικά δεν αποτελούν εξαίρεση στον κανόνα της μεθοδικής έρευνας του Αριστοτέλη. Και εδώ βρίσκουμε διάσπαρτα σχόλια στις απόψεις του Πλάτωνα, ειδικά σε εκείνον τον ριζοσπαστικό «κομμουνισμό», ο οποίος υποστηρίχθηκε κατά το ήμισυ σοβαρά και κατά το ήμισυ χαριτολογώντας από τον Σωκράτη στην Πολιτεία, ως ένας αποτελεσματικός τρόπος για την πραγματοποίηση της ιδανικής πόλης-κράτους.

Σκοπός μου εδώ είναι να εξετάσω την αριστοτελική κριτική στην τέλεια πλατωνική πολιτεία, προκειμένου να καθορίσω τον στόχο που είχε θέσει, τις τακτικές επίθεσής του σε αυτήν και τους λόγους που είχε για να το κάνει αυτό τόσο επίμονα. Θα καταστεί σαφές από τη συζήτησή μας ότι ο Αριστοτέλης, όπως ο K. Popper, και σε αντίθεση με τον J. Randall, πίστευε ότι η πλατωνική πρόταση για πολιτική μεταρρύθμιση άξιζε να εξεταστεί σοβαρά.

Ακόμα και στα γεράματά του, ο Πλάτων συνέχισε να θεωρεί ότι το κοινωνικό του πρόγραμμα, το οποίο ως ώριμος φιλόσοφος είχε προβάλει στην Πολιτεία, είναι η καλύτερη δυνατή οργάνωση για την ιδανική πόλη. Αυτό το γεγονός δείχνει ξεκάθαρα την ένταση των πεποιθήσεών του για αυτό το ζήτημα. Επίσης μας παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα θεωρήσουμε τις επιφυλάξεις του Αριστοτέλη σχετικά με το πόσο είναι επιθυμητό και πρακτικό το πλατωνικό πολιτικό σχέδιο, καθώς και τις αντιπροτάσεις του για μια μετριοπαθή πολιτική μεταρρύθμιση της ελληνικής πόλης.

Π.Σ. Βαλλιάνος, Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

«Για την ιδέα του κοσμοπολιτισμού»

Η ιδέα έχει τις ρίζες της στην φιλοσοφία των στωικών. Στην ελληνιστική εποχή διαμορφώθηκε η πραγματικότητα της «οικουμένης», της πολιτιστικής και πνευματικής επιμειξιάς διαφορετικών λαών η οποία πραγματώθηκε θεσμικά στο πλαίσιο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο χριστιανισμός ως κοσμοθεωρία ήταν μια μεταφυσικά και συναισθηματικά φορτισμένη εκδοχή αυτής της οικουμενικότητας. Αλλά το πανανθρώπινο ιδεώδες δεν έσβησε, αντίθετα γνώρισε μια καινούργια ακμή με το τέλος του μεσαίωνα. Ο διαφωτισμός είναι η νεωτερική εκδοχή του.

Ο 19ος και 20ος αιώνα σφραγίστηκαν αντίθετα από το διαιρετικό ιδεώδες του εθνικισμού, που στην αρχική επαναστατική εκδοχή του πολεμούσε την φεουδαρχία και εμπνεόταν από την καταλυτική ιδέα της ισότητας. Σταδιακά όμως ξέπεσε στον φυλετισμό που βύθισε την Ευρώπη στην βία και στην καταστροφή. Η εμπειρία αυτή έφερε ξανά το αίτημα της οικουμενικότητας στο προσκήνιο. Και η ενωμένη Ευρώπη προσφέρει σήμερα ένα θεσμικό και πολιτιστικό πλαίσιο για την υπέρβαση της κλειστής και μισόξενης αντίληψης του έθνους.

**Νίκος Θεοχαράκης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών
Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών**

«Καταμερισμός εργασίας. Από τον Πλάτωνα στην πολιτική οικονομία του σήμερα»

Η έννοια του καταμερισμού της εργασίας είναι κεντρική στο έργο του Adam Smith το οποίο είναι θεμελιακό για την σύγχρονη πολιτική οικονομία. Ο Smith δεν είναι ο πρώτος στη σύγχρονη περίοδο που ασχολείται με την έννοια, αλλά πουθενά αλλού ο καταμερισμός της εργασίας δεν έχει τόσο βαρύνουσα θεωρητική σημασία για την εξήγηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η έννοια απαντάται στον Πλάτωνα, στον Ξενοφώντα και στον Αριστοτέλη, ενώ μετά τον Smith είναι σημαντική και στο έργο του Karl Marx για να υποτιμηθεί η σημασία της στην οικονομική θεωρία του 20ου αιώνα. Η εισήγηση εξετάζει τις διαφορές στην ανάλυση της έννοιας μεταξύ των αρχαίων και των συγχρόνων συγγραφέων και θα επιχειρήσει να διερευνήσει τους λόγους για τους οποίους η έννοια περιέπεσε σε «θεωρητική δυσμένεια τον 20ο αιώνα.

Μ. Παντελίδου Μαλούτα

«Ιδιότητα του πολίτη: παλιές και σύγχρονες παρεκκλίσεις και αποκλεισμοί»

Στο κείμενο αυτό προτείνεται μια ανάγνωση της οικουμενικότητας της ιδιότητας του πολίτη μέσω αποκλεισμών και παρεκκλίσεων που την υποσκάπτουν. Με αναφορές στην ταξική θέση, την εθνότητα και το φύλο, επισημαίνεται ότι τα θεωρητικά και πολιτικά προβλήματα που αναφέρονται στην ιδιότητα του πολίτη εντοπίζονται αφενός, στο *ποιους αφήνει εκτός*, πώς τους μεταχειρίζεται και τι προοπτικές τους προσφέρει, και αφετέρου, στο *πώς περιλαμβάνει*, όσους και όσες περιλαμβάνει. Η κοινή κατοχή δικαιωμάτων συνοδεύεται από αντιστοιχίες στη δυνατότητα *χρήσης* τους; Ή αντίθετα αυτό που *τυπικά* προβλέπεται εμποδίζεται *δομικά*, με αποτέλεσμα η ιδιότητα του πολίτη να λειτουργεί στη βάση αποκλεισμών, ρητών αλλά και άρητων;

Υποστηρίζεται πως, παρά το ότι ο τρόπος λειτουργίας της ιδιότητας του πολίτη καταδεικνύει πως ο φαινομενικά οικουμενικός χαρακτήρα της, *καθόλου δεν συμβιβάζεται με την ποικιλία* και την πολυμορφία, παρά το ότι παραπέμπει σε δικαιώματα, η τυπική κατοχή των οποίων είναι ανεπαρκής, και συχνά προσχηματική, εντούτοις, *οι κοινωνικά υποτελείς*, με όποιους όρους και αν εννοιολογήσουμε την υποτέλεια, *οφείλουν να διεκδικούν με όρους* ιδιότητας του πολίτη. Διότι *η ιδιότητα αυτή αποτελεί τη μόνη ηθικά αποδεκτή ταυτότητα στη δημόσια έκφραση των υποκειμένων*, και τη μόνη που μπορεί να συμβάλει στην εμπέδωση μιας αντίληψης για τα δικαιώματα, που εξελίσσονται. Με αποτέλεσμα η οικουμενικότητα της ιδιότητας του πολίτη να προβάλλει τόσο ως *αφηρημένο ιδεώδες* που έχει όντως παραμορφωθεί στην πράξη, όσο και ως όραμα, δημοκρατικό και ριζοσπαστικό.

Αριστείδης Μπαλτάς, ομ. Καθηγητής Φιλοσοφίας των Επιστημών, ΕΜΠ

"Η Ελλάδα στην Ευρώπη. Στιγμές ιστορίας"

Αφού ανατρέξουμε στο νόημα της έννοιας (;) "Ελλάδα" και τις διαφορετικές, συχνά αντιφατικές, προσλήψεις της, θα εντοπίσουμε κάποιες προνομιακές στιγμές αυτού που αποκαλούμε "σύγχρονη Ελληνική ιστορία" προκειμένου να εντοπίσουμε πτυχές των σχέσεων Ελλάδας- Ευρώπης, με επιπλέον σημείο προς διευκρίνηση το νόημα της έννοιας (;) "Ευρώπη". Η σκοπιά εκκινεί ρητά από το σήμερα με στόχο να 'διαβάσει' τις εν λόγω σχέσεις κατά την Επανάσταση του 1821, τον πόλεμο της Αλβανίας, τη Αντίσταση, τη Βάρκιζα και τα επακόλουθά της, τη μεταπολίτευση και τελικά την τρέχουσα 'στιγμή' της κρίσης η οποία μας παρέχει και τη σκοπιά της εξέτασης. Στόχος είναι να διευκρινιστεί, κατά τις ανάλογες με τα παραπάνω παραμέτρους, το σημερινό πεδίο κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων και αντιπαράθεσεων στις σχέσεις Ελλάδας και Ευρώπης.